

Кміть В. М.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка*
Василенко М. Д.
*здобувач вищої освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-438-5-51>

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: КОРОТКИЙ АНАЛІЗ

Податкова система України знаходиться в процесі активної трансформації, особливо в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів. Основні показники демонструють як позитивні зрушення, так і наявність системних викликів, окрім того останні податкові зрушення викликають занепокоєння у економістів України.

Далі розглянемо ключові показники ефективності (табл. 1), серед яких: рівень добровільної сплати податків, частка електронної звітності, податковий розрив по ПДВ, час на адміністрування податків.

Таблиця 1

Ключові показники ефективності

Показник	Значення	Динаміка до 2020 р.
Рівень добровільної сплати податків	82.5%	+9.3%
Частка електронної звітності	97.8%	+9.3%
Податковий розрив по ПДВ	13.2%	-5.5%
Час на адміністрування податків	267 год/рік	-18.6%

Таблиця 1 ілюструє тенденцію свідомості громадян щодо добровільно сплати податків, також поглиблення цифровізації і зручності в податковій політиці України, що вказує на економічно-інформаційну обізнаність населення та достатній рівень фінансової грамотності.

Аналізуючи частку основних податкових надходжень за період 2023 р. (табл. 2), можемо стверджувати про збереження фіскальної орієнтації податкової системи України, це демонструє зростання всіх видів податкових надходжень попри складні економічні умови, але також вказує на нерівномірність податкового навантаження між різними видами податків та високий рівень централізації податкових надходжень на загальнодержавному рівні. Існує необхідність подальшого вдосконалення податкової системи у напрямку забезпечення більшої збалансованості та децентралізації.

Таблиця 2

Структура основних податкових надходжень за період 2023 р.
(млрд грн)

Податок	Сума	Частка	Динаміка
Податок на додану вартість (ПДВ)	587.2	40.1%	+55.1%
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	392.6	26.8%	+33.0%
Податок на прибуток підприємств (ППП)	221.3	15.1%	+86.8%
Акцизний податок	168.9	11.5%	+22.1%
Місцеві податки	98.5	6.5%	+30.1%

Внаслідок прагнення України доєднатись до Європейського союзу від України потребують впровадження певних додаткових нововведень, також Україна дослухається до порад МВФ, але, нажаль, порушує порядок ухвалення рішень, роблячи їх агресивними для доходів населення.

Серед численних загроз, які які постають перед податковою системою України в контексті євроінтеграції та співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, варто виокремити **основні виклики**:

1. Структурні:

- значний рівень тіньової економіки (за оцінками близько 30%);
- нерівномірність податкового навантаження;
- складність адміністрування в умовах війни;
- корупція.

2. Інституційні:

- потреба в подальшій модернізації ІТ-систем;
- необхідність підвищення податкової культури;
- адаптація до стандартів ЄС.

Аналіз галузевої структури податкових надходжень та основних тенденцій їх формування має важливе значення для розуміння ефективності податкової системи та її впливу на різні сектори економіки. Галузевий розподіл податкового навантаження відображає як структурні особливості економіки України, так і ефективність податкової політики щодо окремих секторів.

Для детального аналізу галузевої структури податкових надходжень та визначення ключових тенденцій їх формування, розглянемо дані, представлені в таблиці 3 «Галузева структура та тенденції».

Отож, аналізуючи галузеву структуру та тенденції, акцентуємо увагу на змінах, що відображають поступову трансформацію економіки України в бік високотехнологічних секторів при збереженні важливої ролі традиційних галузей, що потребує відповідного коригування податкової політики для забезпечення збалансованого розвитку всіх секторів економіки.

Таблиця 3

Галузева структура та тенденції

Галузь	Частка	Тренд
Промисловість	27.5%	↗
Торгівля	21.3%	→
ІТ-сектор	18.2%	↑
Агросектор	12.8%	↘
Інші	20.2%	→

Щодо перспектив подальшого розвитку податкової політики, викремимо коротко та середньострокові завдання:

• **короткострокові (1-2 роки):**

- подальша діджиталізація податкових процесів;
- спрощення процедур для малого бізнесу;
- вдосконалення механізмів податкового контролю;

• **середньострокові (3-5 років):**

- повна гармонізація з податковим законодавством ЄС;
- зниження рівня тіньової економіки до 20-25%;
- досягнення середньоєвропейського рівня податкового розриву (10%).

Для побудови стратегії доцільно зосередитись на прогнозних показниках ключових податків за період 2025 р. (табл. 4).

Таблиця 4

Прогнозні показники ключових податків за період 2025 р.

Зростання податкових надходжень	Зростання податкових надходжень
ПДВ: очікуване зростання надходжень до 400 млрд грн (приблизно +8% до 2024 року).	ПДВ: очікуване зростання надходжень до 400 млрд грн (приблизно +8% до 2024 року).
ППП: прогнозоване збільшення до 320 млрд грн (+7%).	ППП: прогнозоване збільшення до 320 млрд грн (+7%).
АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК: до 120 млрд грн (+9%), що включає підвищення акцизів на тютюн та паливо.	Акцизний податок: до 120 млрд грн (+9%), що включає підвищення акцизів на тютюн та паливо.

Таким чином, дослідження сучасного стану податкової системи України в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів, дозволило виявити основні проблеми та загрози у сфері оподаткування:

- податкова система демонструє позитивну динаміку розвитку, особливо в напрямку діджиталізації та підвищення ефективності адміністрування податкових платежів;

– ключові виклики, пов’язані з адаптацією до умов воєнного стану та необхідністю гармонізації з нормами ЄС:

До пріоритетних напрямів розвитку податкової системи можемо віднести:

- подальша цифрова трансформація податкової системи;
- спрощення податкового адміністрування;
- підвищення рівня податкової культури серед населення;
- боротьба з тіньовою економікою.

Отже, прогнози свідчать про поступове наближення до європейських стандартів податкового адміністрування при збереженні поточних темпів реформування.

Література:

1. Офіційний сайт Державної податкової служби України. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua> (дата звернення: 10.11.2024).

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 10.11.2024).

3. Міжнародний валютний фонд. Офіційний сайт МВФ. URL: <https://imf.org> (дата звернення: 09.11.2024).

4. Всесвітній банк. Офіційний сайт Всесвітнього банку. URL: <https://worldbank.org> (дата звернення: 09.11.2024).

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові публікації та дослідження. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 10.11.2024).